

«Ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ποτὲ ἴστατο γέφυρα φοβερὰ περὶ δώδεκα
 » λόφους καὶ καμάρας ἔχουσα. Ποταμὸς γὰρ κατήρχετο ἐκεῖσε παμμεγέ-
 » θης καὶ μάλιστα ὡς ἔλεγον τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. Ἐνθα καὶ δράκων
 » ἴστατο χαλκοῦς παμμεγέθης διὰ τὸ λέγειν τινες δράκοντα κατοικῶν ἐν
 » τῷ φρουρίῳ ἐκεῖνῳ ἐν αὐτῷ οὖν πολλαὶ παρθένοι ἐτύθησαν καὶ προ-
 » βάτων καὶ ὀρνέων πλήθη πολλὰ καὶ βοῶν». «Ὅτι εἰς τὸν ἅγιον Μά-
 » μαντα τὸν πέραν ἴστατο γέφυρα οἷα τῆς Χαλκηδόνος δώδεκα καμάρας
 » ἔχουσα. Ποταμὸς γὰρ κατήρχετο παμμεγέθης καὶ μάλιστα τῷ Φεβρουαρίῳ
 » μηνὶ κλπ».

Τὸ μόνον ἑνάκιον τὸ ὁποῖον πάντοτε ρεεῖ καὶ δύναται νὰ ὀνομασθῇ ποταμὸς, εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Κων]πόλεως, (ἐκτὸς βεβαίως τῶν ἐν τῷ βάρθει τοῦ Κερατίου Κιδάρεως καὶ Βαρβύσου) εἶναι ὁ Αἰ-μάμα ντερεσσῆ οὗ τὸ ὄνομα Βάθυρσος κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Θεοφάνην ἱστορικοὺς¹⁾. Δύναταί τις δὲ νὰ τὸν ἀναπλεύσῃ διὰ λέμβου εἰς ἀρκστὸν διάστημα. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου ὑπάρχει μακρὰ λιθίνη γέφυρα (οὐζουν-κιοπροῦ) μὲ πολλὰς καμάρας, ἀνεγερθεῖσα ἐπὶ βυζαντινῶν θαυμάτων. Ἐπειδὴ ὁμως τὰ κτίρια τοῦ ἁγίου Μάμαντος ὡς ἡ ὠραία πεδιάς ἐκείνης εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, δι' αὐτὸ συνήθως αἱ τοποθεσίαι τῶν «πέραν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα». Ἐξ αὐτῆς τῆς λέξεως ἐνεσθῆσαν πολλοί, ἐν οἷς καὶ ὁ αἰδέσιμος πατὴρ Ρατζσίγε τοποθετοῦν τὰ παλάτια καὶ τὸ ἱπποδρόμιον τοῦ ἁγίου Μάμαντος εἰς τὰ ἀντίπερα τοῦ Κερατίου Ποῦ, ἐπίμεινον τῆς συγχύσεως ἀναφέρεται ἐπίσης «εἰς τὰ Παλάτια» διὰ ἐλλαμβάνεται ὡς ὁ Γαλατάς. Ἀλλὰ καὶ πλησίον τῆς τοποθεσίας τοῦ ἁγίου Μάμαντος ὑπῆρχον ἐπίσης «τὰ Γαλάτου» ἤτοι τὰ σημερινὰ Γαλατάρια. Ἐπειδὴ δέ, οἱ περὶ τῶν περὶχωρῶν τῆς Κων]πόλεως συγγραψάντες δὲν περιειργάσθησαν ἐπισταμένως τὰ ἐπὶ τόπου ἐρείπια, (ἅτινα κείμενα ὑπὸ τοὺς βάτους καὶ τῆς γλῆς μόλις διακρίνονται), δὲν ἀπέδωσαν μέχρι σήμερον τὴν ἀπαιτουμένην σημασίαν εἰς τὸν ἐδῶ Ἅγιον Μάμαντα. Ὅφειλομεν ὁμως ἐξ ἄλλου νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν ἦτο καὶ πολὺ εὐχερὴς ἡ ἐξερεύνησις τοῦ μέρους διότι ἡ περιοχὴ τοῦ πυριτιδοποιείου ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἁγίου Μάμαντος.

Αἱ οἰκοδομαὶ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀνάγονται εἰς Λέοντα Α'. τὸν Λεωμακέλλην κατὰ τὸ 469 ὅτε ἐγένετο ἡ μεγάλη πυρκαϊὰ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

«Τὸν δὲ ἅγιον Μάμαντα ἀνήγειρε ὁ Λεωμακέλλης διότι ἐνεπυρίζετο
 » ἡ πόλις μῆνας ἕξ, καὶ ἐξελεθὼν ὁ Λεωμακέλλης ἐκτίσεν ἐκεῖσε παλάτια
 » καὶ ἔμβολον καὶ τὸν ναὸν καὶ μετὰ τὸ διελεθεῖν τὸν ἐμπροσθεῖον ἔβρε-

1) Θεοφάνους συνέχεια ἐκδ. Βόν. 340 14.

» ξεν ἐπ' αὐτὴν στάκτην σπιθαμὴν τὸ πάχος ἔκτισε δὲ καὶ ἵπποδρόμιον » ἐκείσε, ἔξ' οὗ καὶ ὁ Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς ἐκείσε ἀνηρόθη παρὰ Βασιλείου»). Ἡ ἐκ τῶν κτιρίων τοῦ ἁγίου Μάμαντος μέχρι τῆς μοκρᾶς γεφύρας, τῆς ἐπὶ τοῦ Βαθύρσου, ἐκτεινομένη θαυμασία πεδιάς, ἦτο τὸ ἵπποδρόμιον ὅπου ἐκέρδιζε τὰ match του ὁ οἰνόφυλξ βασιλεὺς Μιχαὴλ ὁ Γ', ὅπου καὶ ἐδολοφονήθη ἀπὸ τὸν Βασίλειον τὸν Μακεδόνα. «Τὰ δὲ » πρὸς ἵπποδρομίαν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ἐν τοῖς κατὰ Προποντίδα παλα- » τίοις περιφανέσιν ἔνθα ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος Μάμαντος ἤδρασται, » ἐκείσε τὰς ἀμίλλας συνεχῶς ἐποιεῖτο αὐτὸς ἱπάζων ἐφ' ἄρματος κτλ » λέγει ὁ Γενέσιος ²⁾).

Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος διέταξε τὸν θάνατον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου «διὰ μαστίγων ἐν τῷ ἱππικῷ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ὄν καὶ ριφθῆναι » ἐν τῷ ρεύματι προσέταξεν» ³⁾. Ὁ Αἰδέσιμος Pargoire φρονεῖ ὅτι τὸ ρεῦμα σημαίνει τὸν Βόσπορον ἀλλ' ἐδῶ εὐκόλως δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ. Τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους ἀναφερόμενον «ἐν Βλαχέρναις» προφανῶς εἶναι λάθος διότι οὔτε μέρος ἱππικοῦ ὑπάρχει ἐκεῖ οὐδὲ ρεῦμα ⁴⁾. Ἐν ἄλλου τὸ ἴδιον γεγονός ἀναφέρεται καὶ ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς ἐκκλησίας Κων]πόλεως. Μετὰ δὲ τὴν μαστίγωσιν τοῦ μάρτυρος ὁ Κοπρώνυμος διέταξε νὰ τὸν σύρουν ἐκ τῶν ποδῶν μέχρι τῆς Κων]πόλεως πρὸς θειοτροπιόν. «Οἱ δὲ κάκιστα περῶντες » θέντες καὶ τὴν ἄρμον σύροντες ἐφθάνον τὴν γῆν τὰς ἀκρᾶσιν. Ὁ δὲ » τοῦ Βοὸς τὴν ἀγορὰν πεφθάνασιν κτλ. ⁵⁾ Ἐκ τούτων ἐξάγομεν ὅτι οἱ τὸν ἅγιον σύροντες «περῶντες» ἦτοι διαβάντες τὸν ποταμόν, ἔφθασαν κατ' εὐθείαν γραμμὴν μέχρι τοῦ σημερινοῦ Ἄκ-Σαφαί ⁶⁾. Τὸ ἴδιον ἐφαρμόζεται καὶ διὰ τὸν Βασίλειον τὸν Μακεδόνα. Μετὰ τὴν δολοφονίαν Μιχαὴλ τοῦ μεθύσου κατὰ τὴν νύκτα τῆς 24 Σεπτεμβρίου τοῦ 867, ὁ Βασίλειος μετὰ τῶν συνενόχων του μὴ δυνάμενος ἔνεκεν τῆς θαλασσοταραχῆς νὰ ἐπιβῆ λέμβου εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα, διέρχεται διὰ τοῦ περάματος καὶ φθάνει ἔφιππος εἰς Κων]πολιν'. Ἐδῶ τὸ πέραμα εἶναι κατὰ τὴν ἀκριβῆ ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως πέραμα, ἦτοι μέρος διαβάσιμον τοῦ ποταμοῦ. Ἐκ τῶν δύο αὐτῶν γεγονότων καταφαίνεται ὅτι πρόκειται

1) Praeger. Πάτρια Κων]πόλεως III 159 σ. 266.

2) Γενέσιος Ἰωσήφ. Ἱστορ. Migne 109 1121.

3) Θεοφάνης ἐκδ. Bevet. 289.

4) Θεοφάνης ἐκδ. Bevet. 289.

5) Delahaye Synax. Eccl. Gonst. Mauris Oetober 19 σελ. 151.

6) Μονὴ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἐν τῇ Κρίσει νῦν Κοδζᾶ Μουσταφά πασᾶ τζαμισί.

7) Λέων Γραμματικός, χρονογ. ἐκδ. Bevet. 373.

Θεοδ. Κ.
Μακρίδου
«Θεοφάνης»
τ. ΙΒ'
1939 π. 76

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ